
A NIBELUNG-ÉNEK

RÉSZLET

TIZENÖTÖDIK KALAND

A gyilkosság előkészítése

874

Négy nap után kora reggel harminckét levente
érkezett vágatva Wormsba. Olyan hír lett jelentve
Gunthernek, a nagy királynak, hogy kitör a háború.
E hazugság miatt lesz Kriemhild sorsa fölöttébb szomorú.

875

Kaptak engedélyt, hogy a trónhoz járuljanak.
Azt mondták, uralkodójuk Lüdeger lovag,
akit Siegfried, a hatalmas legyőzött valaha,
és túszként idehurcolt Gunther birtokaira.

876

Ő a követeket üdvözölte. Mondta, hogy üljenek le.
Egyikük így felelt rá: „Viselkedésünk nem nyegle!
Állunk, míg tudtul nem adjuk a hírt, amelyet tisztünk mondani:
rád fognak támadni, tudd meg sok anyának fiai.

877

Neked Lüdegast és Lüdeger hadat üzen,
akiket valaha régen tönkrevertél hiszen.
De most majd új sereggel támadják ezt a földet!”
Ezt hallva, a király úr haragos arcot öltött.

878

Szállásukra kísérik az álköveteket.
Vajon Siegfried, a nagy hős védekezhetett
aljas terveik ellen, akár ő, akár más?
Később az ő fejükre hull vissza a gaz ármány.

879

Híveivel a király úr titkon tanácskozik.
Tronje szülötte, Hagen nem hagy békét nekik.
Sok híve a királynak kezdene béketárgyalást,
de Hagennek semmi sem kell, csak a harci palást.

880

Siegfried egyik nap őket sugdolózni látja.
Megkérdezi Gunther német-alföldi barátja:
„Miért van a király és az udvar búbánatba merülve?
Én szívesen segítek, ha bárki miatt bajba kerülne!”

881

Felelte erre Gunther: „Bizony, nagy baj ér!
Nekem hadat üzentek Lüdegast és Lüdegér.
Ellenséges sereggel akarnak idelovagolni.”
Felelte a vitéz hős: „Azt Siegfried meg fogja gátolni,

882

és fényesen ragyog majd hírneved csillaga.
Úgy fogom tönkreverni őket, mint régen valaha.
Míg váraikat a földdel egyenlővé nem teszem,
addig ott nem hagyom őket. Erre zálog a fejem!

883

Te és a daliáid csak maradjatok itthon!
Elindulok azokkal, akiket hozzám a hit von.
Megmutatom, milyen jól tudlak szolgálni téged:
aki honodra támad, érni fog, tudd meg, csúfos véget!”

884

„Amit mondasz, örömhír!” – ez áll a királyi szóban,
mintha Siegfried ígéretének örülne ő valóban.
Hamissággal hajolt meg az álnok férfi csakhogy.
Azt mondta erre Siegfried: „Segítek rajtad, ne aggódj!”

885

Készülődött a lovagság, hogy lesz nagy harci vágta.
Ezt Siegfried és hadi népe saját szemével látta.
A német-alföldieknek parancsol hadrakelést.
Azok már szedik össze a harci felszerelést.

886

Szólt Siegfried, a nagyerejű hős: „Siegmund, jó apám,
maradj csak itt, e helyben! Visszajövünk gyorsan ám
ide, a Rajna-vidékre, ha Isten megsegít.
Te érezd magadat jól a király házában itt!”

887

Felkötik a hadijelzést, mintha az ellenségre
indulnának. A király úr szolgáinak többsége
nem tudta, miért is történik a dolog.
Siegfried körül sok derék vitéz forog.

888

A sisakot és a páncélt a lovakra kötik.
Sok jó lovag a vidékről a harcba igyekezik.
Ekkor tronjei Hagen Kriemhildet fölkeresi,
mondván: nagy útra indul és búcsúját veszi.

889

„Örülök” – mondta Kriemhild –, „hogy enyém az a férfi,
aki védeni fogja rokonaimat és kísérni.
Siegfriedre, az uramra számíthat atyafiságom.
Ebben rejlik” – a királynő így szólt – „a boldogságom.

890

Hagen, vérrokonom vagy, és, ugye, jól tudod:
soha, egy pillanatig sem voltam rosszakaród.
Ezt kell most viszonznod férjemmel kapcsolatban.
Ne ő fizesse meg az árát, hogy én Brünhilddel összecaptam!

891

Megbántam én azt azóta” – mondta a nemes asszony. –
„Uram úgy látta jónak, hogy véres ütlegetek osszon,
amiért szórtam szidalmat Brünhildre, nem kevést.
Ezért az én drága férjem mért rám keserves büntetést.”

892

Szólt Hagen: „Békülni fogtok, ha vége a háborúnak.
Áruld el, jeles úrnóm nekem, a jóakarátúnak,
hogy pontosan mit is tehetnék Siegfriedért, férjedért.
Szívesen megcselekszem, nem kell, hogy kérve kérd.”

893

„Nem volna aggodalmam” – felelte a nő –,
„ha nem lenne ő a csatában annyira vakmerő.
Ha a túlzott merészség szavára nem hajolna,
akkor az én jó vitézem életveszélyben sose volna.”

894

„Úrnóm” – Hagen felelte –, „ha az az aggodalmad,
hogy férjed megsebesülhet, hadd tudjam, adj rá hatalmat,
hogy milyen cselfogással gátolhatom meg ezt.
Ott leszek mellette: őrzöm és védem, bármibe kezd!”

895

Szólt Kriemhild: „Rokonom vagy, és én a te rokonod,
bízom benned ezért hát. Jó, ha te is tudod
a titkát, hogy vigyázhass rá mindenkinél jobban.”
Elmondja azt, ami jobb, ha maradt volna titokban.

896

Így szól: „Férjem merész, és kiállt veszélyt akárhányt.
Amikor a hegy tövében megölte a sárkányt,
akkor annak kiömlő vérében megfürdőzött.
Ezért nem fogja fegyver, és ellene még senki se győzött.

897

Mégis aggódom érte: ha csatának van ideje,
és röpdös körülötte ellenség gerelye,
félek, hogy elveszítem drága jó férjemet.
Hej, Siegfried miatt az aggodalmak súlya eltemet!

898

Elmondom bizalommal neked, kedves barátom,
úgysem élsz ezzel te vissza, ezt szívesen belátom,
hogyan az én férjemen hol lehet sebet ejteni.
Elmondom, mert irántad vagyok bizalommal teli.

899

Amikor a sárkány sebéből kifolyt a vér, a forró,
és megfürdött benne a nagy hős, a szörny vérében forgó,
a lapockái közé hullt egy hársfa jó széles levele:
ez a sebezhető hely! Ezért vagyok gonddal tele!”

900

Tronjei Hagen így szól: „Varrj fel egy jelet
a köntösére: azáltal látható lehet,
hogyan hol kell rá vigyázni, ha majd a csata dül.”
Kriemhild azt hitte, jót tesz, pedig rosszat tett oktanul.

901

Szól: „Selyemmel kivarva rögzíték köntösére
egy aprócska keresztet, téged arra kérve,
hogyan a férjemre vigyázz jól, ha veszélyes a csata,
és ott áll túlerőben az ellenség hada.”

902

„Így teszek” – mondta Hagen –, „úrnőm, te szívemnek kedves.”
Azt hitte az úrnő, hogy ezzel Siegfriednek fölötte kedvez,
pedig Kriemhild a férjét ezzel épp elárulta.
Elköszön tőle Hagen, elégedetten elvonulva.

903

A király lovagjai telve jókedvű lendülettel.
Azt hiszem, vitéz még sohasem követett el
olyan aljas hitszegést, mint Hagen, amikor
Kriemhild bizalmával visszaélve, hűséget lábbal tipor.

904

Másnap reggel indul Siegfried, aki sose retten,
ezer nibelungi vitézzel vidáman, elégedetten.
Azt hitte, megsegíti bajba jutott barátait.
Hagen olyan közel lovagolt, hogy látta Siegfried köntöse ráncait.

905

Meglátta a keresztet. Elküldte nagy titokban
két emberét, hogy jelentsék: jönnek hírvételekben
követekként Lüdeger királytól. Gunthernek üzenet:
mégsem lesz háború, közöttük ezután is béke lehet.

906

Igen kényszeredett volt Siegfried visszalovagolta
anélkül, hogy a worms-i udvar sérelmét megbosszulta volna.
Alig tudták rábeszélni a visszafordulásra.
A királyhoz lovagolt hát. Az kezdett hálálkodásba.

907

„Jutalmazza meg Isten, Siegfried, te jóbarát,
hogy ilyen híven segíted barátod akaratát!
Ezért megillet a sírig tartó köszönetem.
Barátaim közt a legtöbb bizalmat beléd vetem.

908

Most, hogy füstbe ment ez a háborús kaland,
szeretnék vadászni medvét és vadkant
amott a Waskeni-erdőn, ahol vadászom gyakorta.”
Ezt Hagen, az aljas gazember tanácsolta.

909

„Összes vendégeimnek el kell magyarázni,
hogy korán keljenek fel, ha szeretnének vadászni,
de aki a hölgyek mellett maradni szeret,
hogy nekik udvaroljon, felőlem azt is lehet.”

910

Felelte erre Siegfried, nagyúrként viselkedvén:
„Ha vadászol, csatlakoznék szíves-örömezt én.
Egy hajtó kellene mellém, vagy inkább küldd előre,
és néhány jó kopó kell. Vágtatok az erdőbe!”

911

„Hajtóból csak egy kell?” – kérdezi a király. –
„Négyet adok inkább, aki az erdőbe kijár!
Ismerik a cserjést meg az összes vadcsapást,
hogy hazatérőben magadat aztán eltévedve ne lásd!”

912

Hazaügetett nejéhez a daliás levante.
Hagen a királynak azonnal megüzente,
hogyan veszejthető el a lovag, a hűségese.
Hűtlenségből ennyire súlyos bár ne volna többé lehetséges!

JEGYZETEK

Az előző epizódban Siegfried felesége, Kriemhild halálosan megsértette Gunther burgundi király felségét, Brünhildet, Gunther főtanácsadója, Hagen pedig úgy dönt, hogy a sértést Siegfried halálával kell megtorolni.

A gyilkosság előkészületeinek precíz kimunkálása mellett újabb drámára figyelhetünk fel, Hagen és Kriemhild jelenetére. (Van egy másik drámai jelenet is,

amelyet a Szerző nem mutat be, csak utal rá: Siegfried az előző kalandban leírt veszekedés miatt véresre veri – „zerbluowen” – a feleségét.) Az asszony tudja, hogy bosszú leselkedik a férjére, csak azt nem sejtí, hogy attól a Hagentól kér segítséget, annak tárja fel Siegfried legféltettebb titkát, aki a bosszú kitervelője és végrehajtója. Emiatt Kriemhild naiv és rövidlátó viselkedését minősíthetjük árulásnak is. Mi több: utólag az árulás színezetét ölti fel a gyűrű és az övszalag felmutatása is az előző jelenetben.

Egyre sűrűbben bukkannak fel a mű kulcsszavai: hűség, hűtlenség („triuwe”, „untriuwe”), bizalom („genade”), árulás (két szó is van rá: „verratenschaft” és „meinrat”), megtévesztés („fürwise”) és a többi.

Fejezetbeosztás: a mű nem fejezetekre vagy énekekre van beosztva, hanem az egységek az „aventure” nevet viselik. Ez a szó sok mindent jelenthet, többek között kalandos történetet vagy annak egy részletét, de véletlent és kalandot is. Úgy döntöttem – akárcsak százötven évvel ezelőtt a mű első magyar fordítója, Szász Károly –, hogy a „kaland” szót választom.

877

Lüdegast és Lüdeger: a szászok és a dánok elleni háborúra tett visszautalás a meglevők mellett újabb nagyepikai ívet hoz létre a műben, és része a markáns szerzői koncepciónak. Maga a hadjárat a mű elején, a 4. kalandban van részletesen elbeszélve.

878

alkövet: a „meinrat” igazából árulót vagy árulást jelent, de nem ők követik el az árulást, hanem Gunther és Hagen.

887

nem tudta: Hagen tervébe Guntheren kívül csak Gernot, Giselher és Ortwin van beavatva.

890

Ne ő fizesse meg az árát: Kriemhild ebben a pillanatban sejtí, hogy Siegfried életét igazából nem az ellenség, hanem Brünhild bosszúja fenyegeti. Később mint-ha elfojtaná ezt a sejtelmet vagy elfeledkezne róla.

894

csel-fogás, „list”: Hagen kimondja, persze Kriemhild nem úgy érti, hogy csel-fogást kíván alkalmazni. A 892. strófában pedig árulásra szólítja fel az asszonyt, aki ezúttal sem úgy érti, mégis árulás lesz belőle.

901

kereszt: nyilván súlyosan megbotránkozottatta a középkori olvasót, hogy éppen a kereszt válik Siegfried sebezhető pontjává, illetve ez a motívum kiemeli Hagen

ördögi – és keresztényellenes – gonoszságát. Egyébként a kereszties lovagok viseltek a köpönyegük hátán, a lapockák között keresztet.

902

elégedetten, „vroeliche”: két strófával később Siegfrieddel kapcsolatban ugyanezt a szót használja a Szerző.

908

Waskeni-erdő, „Waskenwalde”: valószínűleg fiktív helynév, bár egyes tudósok a Vogézekkel, mások hasonló hangzású Worms környéki tájnevekkel azonosítják. A „C” kéziratban Odenwald szerepel, amelynek azonosítása szintén bizonytalan.

911

eltévedve: a „fürwise” azt is jelentheti, hogy megtévesztve, félrevezetve. Ugyanolyan baljósan hangzik, mint Gunther sírig tartó hálája a 907. strófában. Siegfried nem fogja „eltévedve” látni magát „hazatérőben”.

Fordította és a magyarázatokat írta MÁRTON LÁSZLÓ